

KSZTAŁTOWANIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ DZIECKA

Już w przedszkolu czy na podwórku można zauważyć dzieci wybierające zabawy indywidualne obok grupy. To zjawisko nasila się w szkole. Część z tych dzieci jest po prostu wykluczona z zabaw grupowych. Na taką postawę ma wpływ wiele czynników, a mianowicie:

1. Dom rodzinny:

Rodzice, chcąc chronić dziecko, trzymają je zbyt blisko siebie, ingerują nadmiernie w życie dziecka, jego znajomości, wypełniają wolny czas innymi zajęciami. O prawidłowym rozwoju dziecka decyduje akceptacja dziecka, współdziałanie z nim, dawanie mu swobody odpowiedniej do wieku oraz poszanowanie, uznawanie jego praw jako członka rodziny. Natomiast odrzucanie dziecka, unikanie z nim kontaktu, nadmierne ochranianie czy nadmierne wymaganie nie dają dziecku poczucia bezpieczeństwa i miłości.

Dla prawidłowego rozwoju dziecka bardzo ważna jest rodzina. To rodzice poprzez samą swoją obecność dostarczają dziecku wzorów zachowania.

Dawanie dobrego przykładu przez rodziców:

- Mów o tym, co czujesz – ważne jest nauczenie dziecka uświadamiania sobie i nazywania emocji; pokazanie, że rodzicowi też jest przykro i co wtedy robi, a co, gdy jest zły
- Słuchaj swojego dziecka – w ten sposób pokazuje się, że jest ono ważne. Słucha się go, gdy patrzy się na nie, gdy poświęca się mu czas, gdy się przytakuje i wyraża swoje zdanie, zaś nie słucha się dziecka, gdy jednocześnie robi się obiad, czyta gazetę, ogląda telewizję. Należy znaleźć czas na słuchanie, żeby dziecko czuło się ważne i umiało słuchać innych
- Nie wyśmiewaj problemów swojego dziecka – są one tak samo istotne dla dzieci, jak dorosłe problemy dla nas; należy okazać szacunek dla każdego problemu, aby dziecko nie bagatelizowało problemów innych i uczyło się różnych sposobów ich rozwiązywania
- Używaj komunikatów typu „ja” – należy mówić o tym, co się czuje, a nie oceniać, np. zamiast „zawsze się lenisz i zapominasz się spakować, stąd ta uwaga.”, powinno się powiedzieć: „Jest mi przykro, że dostałeś uwagę za nieprzygotowanie, gdyż wczoraj prosiłam, żebyś się dokładnie spakowała.”
- Dziel się swoimi uwagami w odpowiednim miejscu i czasie – dziecko będzie się wtedy czuło szanowane i będzie umiało traktować z szacunkiem innych; zrozumie, że uwagi są wynikiem miłości i troski, a nie chęcią skrzywdzenia czy poniżenia

- Uczyć dziecko rozwiązywania konfliktu na własnym i jego przykładzie – należy omawiać z dzieckiem rozwiązanie konfliktu, pojawiającego się w domu oraz pokazać, że są różne sposoby jego rozwiązania, z tym, że nie wszystkie są dobre.

Te zasady muszą obowiązywać wszystkich domowników!

2. Grupa rówieśnicza:

Zabawy z innymi dziećmi są bardzo ważne dla prawidłowego rozwoju dziecka. Dzieci poprzez zabawy w grupach rówieśniczych uczą się cierpliwości, szacunku dla zasad gry i zasad panujących w grupie, wprowadzają w świat zdrowej rywalizacji. Obecnie dzieci spędzają czas głównie przed telewizorami, komputerem lub na zajęciach dodatkowych. Nie potrafią bawić się z innymi dziećmi, mają problemy z nawiązywaniem kontaktów i przyjaźni z rówieśnikami. Stąd bardzo ważne, aby rodzice pomogli swoim dzieciom w rozwinięciu umiejętności nawiązywania kontaktów i zaopatrzyli je w odpowiednie do tego środki poprzez:

- Nauczenie dziecka gier – zarówno podwórkowych, jak i planszowych; dzięki nim dzieci będą atrakcyjniejsze dla innych, będą umieli się bawić, panować nad emocjami, przestrzegać zasad, cieszyć się sukcesem, ale i znieść porażkę
- Stwarzanie sytuacji do zabawy – zapraszanie dzieci do zabawy na podwórku, ale i kolegów z klasy do domu, jednak należy robić to stopniowo. W ten sposób dziecko będzie w roli gospodarza i poczuje się odpowiedzialne za swojego gościa
- Organizowanie dziecku przyjęć w domu lub ogrodzie (wspólne świętowanie)
- Zorientowanie się, co proponuje dzieciom gmina – festyny, konkursy, akcje, uczestnicząc w nich, stwarzamy okazję do poznania nowych ludzi
- Obowiązki, które ma każdy członek rodziny – poprzez obowiązki dziecka w domu, odpowiednie do jego wieku, zaszczepiamy w nim poczucie, że jest ważne w rodzinie, ponieważ będzie czuło, że dokłada swoją cegiełkę do całości, jaką jest rodzina.

3. Szkoła i nauczyciele:

Bardzo ważnym zadaniem szkoły jest przygotowanie uczniów do zgodnego, pełnego życzliwości zrozumienia i wzajemnego wsparcia funkcjonowania w klasie. Z tego względu nauczyciele powinni pamiętać o konieczności wnikliwego obserwowania klasy, umieć dostrzegać zachodzące pomiędzy uczniami relacje. Wysoką pozycję w grupie zajmują dzieci, które pełnią różne role związane z zabawą, nauką, rolą dyżurnego czy też

te, które mogą pochwalić się, np. nową zabawką. Nauczyciele podczas zajęć, na wycieczkach szkolnych oraz w świetlicach mają wiele okazji do wypracowania umiejętności psychospołecznych u dzieci. W związku z tym powinno się wprowadzać na zajęciach treści, dzięki którym uczniowie nabędą:

- Podstawowe umiejętności społeczne – słuchanie, mówienie miłym głosem, mówienie odważnym głosem, mówienie „dziękuję”, umiejętność samonagradzania, proszenia o pomoc czy przysługę oraz ignorowanie. Są to treści związane z rolą mimiki, mowy ciała, sposobu wypowiedzi w okazywaniu uczuć zależnie od sytuacji
- Umiejętności przedszkolne/szkolne – zadawanie pytań, działanie według wskazówek, dołożenie wszelkich starań, przerywanie komuś. Dzieci muszą się ich szybko nauczyć, ponieważ zakłada się, że przychodząc do szkoły posiada tzw. dojrzałość szkolną, czyli między innymi uczeń wie, jak w sposób społecznie akceptowany komunikować się z dorosłymi i rówieśnikami, potrafi przystąpić do rozwiązywania zadań
- Nawiazywanie przyjaźni – pozdrawianie, rozumienie innych, dołączanie, czekanie na swoją kolej, dzielenie się, oferowanie pomocy czy zapraszanie do zabawy.
- Radzenie sobie z emocjami – poznawanie swoich uczuć, radzenie sobie z pominięciem, prośba o rozmowę, radzenie sobie z lękiem, poznanie czyichś uczuć czy okazywanie sympatii
- Alternatywy agresji – radzenie sobie z dokuczaniem, z własną złością, decydowanie czy zachowanie jest słuszne, rozwiązywanie problemu, akceptowanie konsekwencji
- Radzenie sobie ze stresem – relaks, radzenie sobie z popełnionymi błędami, mówienie prawdy, wiedza „kiedy powiedzieć”, radzenie sobie z przegrywaniem, odmawianie czy akceptowanie odmowy.

Należy pamiętać, że tylko kontakty z drugim człowiekiem sprawiają, że dzieci staną się dojrzałe społecznie i emocjonalnie, a nie program komputerowy czy telewizyjny!!!

Psycholog

Anna Maria Bindek

Bibliografia

Między lekcjami. Jak rozmawiać z dzieckiem o przemocy w szkole (i nie tylko). Poradnik dla rodziców. Program „Szkoła bez przemocy”.